

տիճան յետին նեղութեան և անձկութեան մէջ են, և երկրին հարստութեան աղբիւրներն ալ այնքան սպառած են, որ այլ ևս բանավարութեան ունին դընելով, պիտի տեսնեն թէ՛ տոյն փոփոխութիւններն որ ամենէն աւելի կարեւոր և պիտոյ են այն բարենորոգումներն յորմէ մոլորութիւնը օգուտ պիտի տեսնէ՝ իրապէս նոյն իսկ իրենց, կառավարական անձանց աւելի շահաւոր պիտի բլլան:

«Բարէն արիւն չես կրնար հանել» կըսէ անգղիական առած մը: Ժողովուրդը չկրնար իր տուրք տալը շարունակել, եթէ աշխատութեան յօժար չը գտնուի, և չկրնար իր աշխատութիւնը շարունակել: Եթէ իր աշխատութեան պատուը քաղելու և վախելու համոզեալ և հաստատակցաւոր թիւն մը չունենայ:

Ոչ մէկ կառավարութիւն կը յարգուի, եթէ իր ժողովուրդը ապերժանիկ է, ոչ մէկ կառավարութիւն կրնայ զօրաւոր բլլալ: Որ ժողովուրդը բարեկեաց չէ՝

Կ'կարծուի թէ ժամանակն եկած բլլալու է, յորում ամենէն յիմարը պիտի տեսնէ, և ամենէն յամառը պիտի ճանչէ քաղաքական գիտութեան այս տարրական ճշմարտութեանց զօրութիւնն ու ճշմարտութիւնը:

Տաճկներն ամեն բանի մէջ կամբաստանուին, միայն բան մը կայ որոյ համար չեն ամբաստանուած կամ մեղադրուած, այն է թէ՛ Տաճկն իրեն սեպահական շահուն համար կոյր չէ, և քանզի գիտէ այժմ թէ ո՛ր է բռն իսկ իր շահը, ուստի և շատ քիչ տեղի կ'մնայ կասկածելու թէ այժմ՝ սրտանց գործակցի չուղէ Լորտ Սալիդարիի, ուղի մեծ և ընդարձակ երկիրը օժտելով հաստատուն և աւետական կառավարութեամբ մը՝ որ բաւական և կարող լինի բռնութիւններն բառնալու, պարկեշտ դատաւորութեամբ մը՝ որ բաւական և կարող լինի ամենուն ալ դատերն արդարութեամբ տեսնելու, և վերջապէս արիւթի ոտականութեամբ մը՝ որ գիտնայ առաւել պահպանել քան թէ աւարի առնել և կողոպտել:

Ա. Չ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Անցեալ օր ծանուցինք թէ՛ տեղւոյ գեապանատանց մէկուն հեռագիր մը հասեր էր ծանուցանող թէ, այս օրերս Չէ. յի. Նի բնակչաց և տեղւոյն կառավարութեանը մէջ նորէն գըծաւորութիւններ ու անկարգութիւններ պատահած են, իսկ մանրամասնութիւններն ստու-

գած չբլլալնու համար զանց ըրած էինք հրատարակել:

Այս անգամ Մարաշէն գործուած տեղեկութիւններն հետեւալ մանրամասնութիւնը կը հաղորդեն:

Ուրիշ մէջ այլևայլ պատճառներով բանտարկեալ 60ի չափ Հայոց ազատութիւնը քանիցս տեղւոյն գալմագամէն զուր և ընդունայն տեղը խնդրելէն յետոյ, տեղեկով որ գալմագամէն ալ անիրաւութեան ու բռնութեան չափը կանոնէ, տեղացիներէն մէկ քանիներ համբերութիւններ հատած՝ կ'երթան բանտին դուռը կ'բանան եւ բանտարկեալներն կազմաւոր:

Դալմագամէն այս դէպքը չափազանց մեծցնելով ու ծանրացնելով կ'տեղեկագրէ Մարաշի Միւթեհարըֆին, որն որ Չէրքէզ հաղարապետի մ'է ուրիշ խել մը Չէրքէզ սպայից հրամանատարութեան ներքեւ 150ի չափ տաճիկ ու չէրքէզ ոստիկաններ Չէ. յի. Նի կ'որդէ:

Հետեւալ օրը Չէ. յի. Նիցոյց գլխաւորներէն մին, Պապիկ անուն, իր մարդոցը հետ կ'իյնէ վտանգէն Ուրիշ կերթալ Գալմագամէն բռնաւորակտն վարմանցը գէտ բողոքելու երբ տուրկանաց մօտ կ'հասնի, ասոնք կարծելով թէ Պապիկ իր մարդոցմովը ոտականաց վրայ յարձակելու կ'գայ, կսկսին կրակի բռնել զՀայերն: Պապիկի բնակրներն ալ ինքզինքնին պաշտպանելու համար՝ փոխադարձ կրակով կ'պատասխանեն, և այս կռուոյն մէջ երկուստեք քանի մը հոգի կ'իյնան, բայց վերջապէս ոստիկաններն ետ քաշուելու կ'հարկադրուին:

Չէ. յի. Նիցիք, յիշեալ Չէրքէզ հաղարապետը իր մարդիկներովը երեք օր հիւրընկալելէն յետոյ, մեծարանօք ճանբու կը դնեն զէպի Մարաշ:

Այժմ Մարաշի կառավարիչը մեծ զօրութիւն հաւաքելով, Ուրիշ վրայ երթալու կ'պատրաստուի եղբւր:

Ուրիշ մասնաւոր զրոյցներ ալ կան, որպէս թէ Ուրիշոյ գալմագամը իր մարդոցմովը մղկիթը փախեր ապստամբներէ, Ուրիշիք ալ զայն պաշտրելով և չկրնալով յարձակմամբ դրաւել կրակի տուեր են մղկիթը: Իսկ այս վերջին զրոյցներն ստուգութեան կարօտ կերելն:

Միմամալ գաղղ. թերթն ալ երէկ Ուրիշեւոյ խնդրոյն վերայ խօսելով, կըսէ թէ «Չէ. յի. Նի» ապստամբութիւն կոչածն ուրիշ բան չէ՛, բայց եթէ անիրաւ գրկանաց երթարկեալ ժողովրդի մ'տեղահալման յորդումը, գեղեցիկութիւնը ու գանգաւներ՝ զորս հարկ էր

գոհացնել, քանի որ իրաւացի էին:

Ընդհակառակն Չէ. յի. Նիցիք իրենց բանտարկելոց ազատութիւնը քանիցս ի զուր խնդրելուն հակառակ, կ'տեսնեն որ տակաւին իրենց հայրենակիցներն Հայէպի ու Մարաշի բանտերը կ'փախան, որպէս թէ ապստամբութեան մասնակցած լինին: Հալէպի կուսակալը, այս դարձը չափէն աւելի մեծցնել ուզելով, որպէս թէ հայկական ապստամբութիւն մը զսպած ցոյց տալ ինքզինքը, շարունակ կ'մերժէր բանտարկեալներն արձակել:

Ասոր վրայ Չէ. յի. Նի բնակիչներն ալ, իրենց մօտը զրկւող պատգամաւորութենէն մէկ քանի հոգին իրեւ պատանդ քովներին վար կ'դնեն և կ'պահեն, որպէս զի Չէ. յի. Նի բանտարկելոց եթէ քնաս մը հասնի՝ ասոնք ալ իրենց անձովը վճարեն ու փոխարինեն ալ գլխաւոր:

Այժմ երկուստեք իրենց պատանդներն կ'պահեն, Մարաշի կառավարութիւնը՝ Չէ. յի. Նիցի բանտարկեալներն, Չէ. յի. Նիցիք ալ Մարաշի պատգամաւորներն:

Կ'տեսնուի ահա որ դարձեալ երթալով օրէ օր աւելի ծանրակշիռ կերպարանք մը կառնու, ուստի և Դրան ամենամեծ շահը կ'պահանջէ որ ժամ առաջ լուծէ ալ գլխիքը, ինչու որ գործերն այս վիճակին հասնելէն յետոյ՝ ալ փոքրիկ դէպք մը կրնայ այնպիսի գոտութիւն մը ծագեցնել որ կրնայ մեծաւով ընդարձակիլ:

Պէտք է սակայն մտածել թէ՛ մարդկային համբերութիւնըն ալ սահման մ'ունի, և թէ Հայոց համբերութիւնը ալ վերջին ծայրը հասուցած են:

Երբ Պուլկարը, Սըրպը, Բուժէն ու Գարատաղցին Ուսիւր հետ կ'միանային իրենց անկախութիւնը ուղիւ, ասդին Հայերը բաւական կը համարէին սոսկ վարչական ինքնօրինութիւն մ'ուզել: Դրան հպատակ մնալու պայմանաւ, և մէկ կողմէն ալ օսմ: Բանակին կ'նուիրէին իրենց օգնութիւնն ու աշխատութիւնը, միւս կողմէն ալ փիւրտերէն ու Չէրքէզներէն կողոպտուելով, և այժմ երբ փոքր բարենորոգում մը պիտի տրուի Հայոց՝ այն ալ կ'ըսացուի և կ'ամ դրամական պատճառանքներ յառաջ կ'երբուրն, մինչդեռ Հայաստանի բարեփոխմանը բնաւ դրամական ունէ ինքզինքնէ կախում չունին:

Այս վերջին երկու տարուան մէջ Հայերն, իրենց օրինակ բլլալու ընթացիկն ի վարձատ-

րութիւն՝ այժմ ուրիշ բան չեն ուզեր՝ բայց եթէ քիչ մ'արգարութիւն, զոր երկար տեսնէ ի վեր կ'զանան իրենց, և երբ Գոգան օղլու Ահմետ բան ընտանիք՝ Շէքերեան Յարութիւն անուն անձ մէկ, Գոգան օղլուն ներումն ու շնորհ կատանալ, իսկ Յարութիւն առանց վարձատրութեան կ'մնայ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Արեւելեան Մամուլ ներկայ տարուան սկզբնաւորութեան տալիս իր յնվ. ամսաթերթին մէջ ազգային բնտիր տեսութիւն մ'ըրած բլլալով, յիշեալ յօդուածին յետագայ մասը մեր ընթերցողաց ալ ուշադրութեանը ներկայացնել կարեւոր և օգտակար կ'համարեմ:

Ահաբերու պատերազմ մը, Արեւելեան խնդրոյն կարգադրութեան պատրուակաւ, սոյն խնդրոյն մէջ Հայաստանի բռնած տեղն իր աշխարհագրական դրից համար, հարստահարեալ և ստրուկ ժողովրդոց ապստամբական շարժումներն և ազատութեան անկախութիւնները, մեր հայրենի երկրին կըրած սոսկալի աղէտքն, մանաւանդ եւրոպական ազգերու համակրական ցոյցներն Արեւելքի համար, և ի վերջէ տէրութեանց դաժնիքներու և քաղաքներու մէջ Հայոց ստացած կտարեւորութիւնը գրգռեցին, յուզեցին բոլոր միտքերն՝ Ս. Պատրիարքէն սկսեալ մինչև յետին հայ բանւորն, և նոր նոր յայտեր ծնան ամենուն միտքերու մէջ, իսկ հարստահարութեանց խնդրին Հայկական խնդրի անուն առնելով՝ անոր միակ լուծումն առ հասարակ ինքնաշարժութեամբ կարծեցին գըտնել: Ուստի հայ քաղաքագէտներ, հայ գրագէտներ, լրագրագետներ, պաշտօնաւորներ, եւրոպայի հայ գաղթականներ անթարթ օչօք կ'դիտէին թրքոքոռուական պատերազմին ընթացքն և քաղաքականութեան շաղկապն՝ և Հայոց ազգայնութեան, պատմութեան, քրիստոնէութեան, եկեղեցւոյն, մարդկութեան պահանջներն, անոնց կրած դարաւոր տառապանքն ու Օսմ. պետութեան ցոյց տուած դարաւոր հաւատարմութիւնը մէջ բերելով՝ Եւրոպայի մեծ տերութեանց ու շաղկապութիւնը իրենց վրայ դարձնելու և ազատութիւն պահանջելու համար ուղիւսով փորձեր կ'ընէին, պաշտօնական բանակցութեամբ, մասնաւոր յայտաւարութեամբ, լրագրական յոդուածներով, իրաւ է որ ամեն հայու նոյն նպատակը միևնոյն պայծառ գոյնելով չէր երևէր:

իրաւ է որ ամենքը միջոցներու գործադրութեան մասին համաձայն չեն, իրաւ է որ թուրքիոյ հայն և Ռուսաստանի հայքն իրենց քաղաքական զրից բերմամբ տարբեր կերպով կը մըրձենին Հայկական խնդրոյն լուծումը, իրաւ է որ Հայաստանի ինքնորինութիւն ըսելով շատերը կ'իմաստային միայն թուրքիոյ Հայաստանն, որպէս թէ Ռուսիոյ Հայաստանն արդէն ինքնօրէն կամ բոլորովին ռուսացած լինէր, և այս պատճառաւ վարանումներ, երկդիմի շարժումներ յեղիշուակ օրոշումներ պակաս չեն, սակայն անուրանալի է որ ամենքը Հայաստանի ինքնօրինութիւն ըսելով կ'իմաստային ապահովութեան, բարեկարգութեան և բարօրութեան երաշխաւորութիւն մը, Ամենքն աւելի լաւ վիճակի մը հասնելու տենչն ունենին և այս փոփոքն իրացնելու համար գործադան միջոցներ կ'փնտռեն, եղական էր հայոց ազգային կենաց մէջ այս տեսանքը, յուսողական էր այս ընդհանուր շարժումն և ցոյց կ'տար որ մասնաւոր ճգնաց ապայինելով գործելու եղանակըն հինցած անցած էր և աւելի կենսական, աւելի ազգայնահայր մը կ'բարբառէր բոլոր միտքերու և սիրտերու մէջ:

Արդ՝ այս ինքնօրինութեան հասնելու համար Հայոց կողմէի գործ գրեւած ամենէն ազգու միջոցներն որոնք եղան, Յայտնի կամ անյայտ բանակցութիւններ և աղբրներ, որով Այսթեֆանոսի պայմանագրին մէջ 16րդ յօդուածը մուտ գրեաւ, այլն ալ պաշտօնական անպաշտօն ստորագրեր՝ որ Հայոց պատմական հանդամանաց հետ կ'ընդատրէին թէ քանի քանի բարիք կրնան ծագել ոչ միայն Հայաստանի ալ նոյն իսկ թուրքիոյ և Ռուսիոյ համար՝ եթէ Օսմ. պետութեան հոգաւորութեան ներքեւ՝ Հայոց շնորհաւոր ինքնօրինութիւն, որ քով Արեւելեան խնդրին ալ իր բնական և վճռական լուծումը պիտի գտնէր, ի վերջէ Պերսիոյ վեհաժողովին գումարման առթիւ՝ Հայկական պատգամաւորութիւն մ'որու գլուխն էր խըրմեան Հայրիկ և որ մեծամեծ յայտեր կ'աւանդէր և կ'հաղորդէր Ազգին թէ անոր նպատակը պիտի պահպուէր, Եւրոպայի անկայուն և նուրբ քաղաքակաւութիւնը, ոտի տէրութեանց հակամարտ շահերու պայքարն, Հայոց բարոյական ներգործութիւնն և անոր քաղաքակաւութիւնն, մասնաւորապէս Անգլիոյ պաշտօնէութեան պաշտպանողական գիւրքն Արեւելքի

մէջ, Հայաստանի ուրիշ շահ մը չպիտի բերէին բայց միայն Պերսիոյ գաղնագրին 61րդ յօդուածը, որու մէջ շատեր Հայաստանի ապահովութեան, ազատութեան ու բարօրութեան հիմունքը տեսան, մինչդեռ ուրիշներ ալ անոր և մանաւանդ անկախութեան պայմանագրին մէջ՝ Հայաստանը պարսկազգի երկաթէ չըմանակ մը տեսան, որու մէջ ծայրն Ռուսիոյ և միւս ծայրն Անգլիոյ ձեռքն լիւնէր, այնպէս որ, եթէ երբէք տոյ երկու հզօր տէրութիւններ, ինչ Արեւելքի տիրապետութեան համար օրին մէկը վճռական ճակատամարտը մղէին, այն չըմանակը կրնար սեղմուիլ ու խեղդել Հայութիւնը, եթէ սա անկից դուրս ելնելու համար կանխաւ տեսած չլինէր ամեն մասնորական ու նիւթական պատրաստութիւն:

Շարունակելի

Երեսփ. ժողովն երեկ իր գործիքի նիստն ըրաւ ի Ղալաթիւ, նախագահութեամբ Խորհրդական օրոգւորին և ատենապետութեամբ Ստեփան Բաշլի:

Քաղ. ժողովը գիտել տալով որ Ս. Պատրիարքը իր հրաժարականին վրայ պնդելով ետ չառնելուն պատճառաւ, արտաքին յարաբերութեանց վերաբերեալ գործիքներն առանց ստորագրութեան, և հետեւաբար այս կարգի վերաբերեալ գործեր ետ մտալու վրայ են, իրաց այս անըստող վիճակին դարձան մը տանի կառաջարկէր ժողովին:

Ընդհ. ժողովն ալ վարչութեան յանձնեց որ ինքն անձամբ Ս. Պատրիարքին դիմելով և այս խորխորէն ընթացքը Ն. Սրբազնութեան ուշադրութեանը յանձնելով, այս մասին հարկ եղած քարոզներ գտնելը Ն. Սրբազնութեան խոհականութեանն ու իմաստութեանը թողաւ:

Ապա խորհրդարանական յանձնախմբի պատրաստած ծրարագիրը նկատողութեան առնելու հաւ, թէ Հայաստանի հարբատահարութեան բարձման և բարեկարգութեան ներմուծման ձեռնարկին առաջ՝ ազգ. վարչութիւնը ի՞նչ ընթացք պիտի տաւոր էր բռնելու:

Ետ երկար վիճարանութեան ժողովը յիշեալ խորհրդարանական յանձնախմբի վերածննդ, պաշտօն տալով իրեն որ Պերսիոյ 61րդ յօդուածին իրականացումը ձեռք բերելու համար՝ ինչ միջոցներ ձեռք առնուի որ հարկ է, այդ մասին գործակցի Ս. Պատրիարքին հետ:

Վերջերս տեղական պիտոյրներն քննելով ընդհ. բարենորոգումն հաստատելու պաշտօնով և լիազօր իշխանութեամբ Տիգրանակերտի և Հալեպի դաւառներն զրկուելիք յանձնաժողովի 2րդ ֆոմիսէր ֆոմիսքի էֆ. հրաժարած ըլլալով, սորա տեղ նորեան էֆ. 2րդ ֆոմիսէր անուանեալ է Եւսուֆ Բաշլին հետ Հալեպ և Տիգրանակերտ երթալու:

Միւս յանձնաժողովի առաջին ֆոմիսէր Ղալաթի բաշլի ալ ընկեր և 2րդ ֆոմիսէր ընտրութիւն է Աղաթեկեան Սարգիս էֆ. որոնք ես կարնոյ և վանայ կողմերը պիտի երթան հարկ եղած բարենորոգումներն հաստատելու:

Կիմանամք նաեւ թէ հայաբնակ գաւառացի մէջ գործադրութիւն բարենորոգմանց ծրագիրները, անգլ. դեպանին պնդելուն վրայ, պաշտօնէից ժողովի մէջ պատրաստուելու, որոշուելու և մէկ օրինակն ալ Սըր Լէյթրաի հաղորդուելու է:

Մինակ բարեկարգութեանց սոյն 2 յանձնաժողովներուն ինչ եղանակաւ գործելուն նկատմամբ պէտք եղած հրահանգն ու ծրագիրը դեռ օրոշուած չըլլալով, յանձնաժողովներն սոյն ծրագրին լինելուն կոպտեն եղբւր որ ճանաչուի երկուք իւրաքանչիւրն իր յատուկ տեղը ուղի ուրի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԿԱՆ

Այս օրու հասած

Լոնտրա 28.—Թայմզ կ'ըս. նույնի թէ Ռուսիա չըմտելու բական մը զրկելով տէրութեանց, օսմ. զօրաց ձեռքը Պալքանեաներուն գրաւմանը, Արեւելեան Ռումէլի կուսակալին ընտրութեանը և Արեւելեան Ռումէլի, Գարատաղի և Բումանիոյ (Սիւլիսթիէի կողմէն) սահմանագրելուց օրոշմանը վերաբերեալ խնդրոց լուծումը կ'ողահանէ:

Մարթ 28.—Թուրքիոյ, Յուստանի, Եգիպտոսի և Կիպրոսի նաւահանգիստներէն մեկնող նաւուց վրայ գրեւած ֆարանսիկան վերցաւ:

Բէթէրպպուրկ 28.—Բժքէկական ժողովին մէկ տեղեկագիրը կըսէ թէ, փետր. 22ին հիւանդացող գիւղացին ժանտախտէ բռնուած չէ, Ռուսիոյն գիւղացիին տունը բնակելու համար զգուշութեան տակ արգիլեալ 48 հոգին ազատ արձակուեցան:

Կոստանդին մեծ դքին տղան մեռաւ:

Լոնտրա 27.—Հարկց. Խորհրդարանին մէջ պատերազմի պաշտօնեայ Պ. Սթենլի ծանոյց թէ շուրջ 9000 զօրք 1800 ձի

և 18 թնդանօթ ճանրու դրուեր են դէպ ի Ափրիկէ:

Գանձուց պաշտօնեայ Սըր Նօրթքոթ, Պ. Բէմպայի հարցմանը պատասխանելով թօքլիլ ծրագրին նկատմամբ, բաւ թէ, արդարեւ Գաղիոյ և Անգլիոյ կառավարութեանց խորհուրդ հարցուեցաւ երկերկու քովսէր էնտրելու մասին, որոնք պաշտօն պիտի ունենային թուրքիոյ ինչ ինչ հասոյթներն հաւաքել, և նոր վերաբնութեան մը ստորագրուելու մասին օղնել իրեն, իսկ այդ խնդիրը դեռ քննութեան տակ է:

ԳՐԱՄԱՆԱՆ

Լոնտրա 27.—Բաց 12 1/2
Գոց 12 1/2
Բարիդ 28.—Բաց 12 62 1/2
Գոց 12 70
Պարկար —

Այս առաւօտ բացուեցաւ 13.32
Թղթադրամ 442.00
Բումէլի 49.25

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒԼԵՐ

Գերմանիա խորհուրդ արեւելք է Բ. Գրան և Աւստրիոյ որ մէջներին կնքուելիք պայմանագրութեան բանակցութեանը մէջ դժուարութիւններ չհանելով, երկուստէք համաձայնիլը նային:

—Լորտ Սոլիքպըրի բերանացի ինչ ինչ վատահոլութիւններ տուելու է Միւլիւրիւս բաշլի, թէ օսմ. գանձալին նոր գործադրութեան յանձնարարութիւն կոր:

—Օսմ. Պանքան և Բրէտի Լիւնէ պանդան գանձալին նոր ծրագիր մը մատուցել են Բ.Գրան կրտսի:

—Արեւելեան Բումէլիի եւրոպ. յանձնաժողովի անգամ մէջ գժտութիւն մը ծագել է, Ռուսաց մեկնելէն ետքը յիշեալ գաւառին մէջ բարեկարգութիւնը պահպանելու համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ:

—Կ'հաւատեն թէ Ռուսիոյ յիտմամբ Չէրնայէֆ զօրապետը Սօֆիա զրկելու է որպէսզի համադէ պաշկար երեսփոխաններն Սրպիոյ Միլան իշխանը Պուլկարիոյ իշխան ընտրուի:

—Անցեալ շաբթու մայրաքաղաքէս Աղէկանդրիա մեկնող Մահալա անուն եգիպտացի երեսփոխանը, Աղէկանդրիոյ նաւահանգիստէն ներս չընդունուելուն համար, իր ճանապարհներով ու բեռներով միատեղ առջի օր նորէն մայրաքաղաքս դարձել է:

—Ֆիլիպէի մէջ հրատարակեալ Ֆիլիպպոյի թերթը կրտէ թէ, Չէրնայէֆ զօրապետը Սօֆիայ կ'գտնուի, ուր ծպտեալ կերպարանօք դացել է, և մատերու ալ նոյնպէս ծպտեալ և անտեսութեամբ կերպարանօք հոս կ'Պոլիս պիտի գալ եղեր:

ԸՆԴՀ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՄԱՌՈՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑԱՅ ՀԱՄԱՐ

Գրեց Հ. Գրիգոր Վ. Գովրդեան
Միւթ. Ուխտէն

Վիեննա Միւթ. Տպարան 1879

Բռնագրականութիւն.—Միջին ու
հոր Պատմութիւնը՝ մինչև մեր օրե-
րը հասցնող, համառոտ բաց կա-
տարեալ գէպերն, մասնաւորապէս
ազգ. գործոց գործածութեանը հա-
մար շինուած է.—Շատ հմուտ գը-
րութիւն է ուր յայտնապէս կերելի
գեղմանական ճաշակ ու խորունկ
հմտութիւն.—Ասոր արժէքն այնչափ
աւելի մեծ է, որչափ առաջիններէն
մէկն է ազգին մէջ, իրեն դասա-
գիրքը վասն զի թէև կայ հատ մը
սակէ 30 տարի առաջ հրատարակ-
ուած, բայց, բաց անկէ, որ զուրկ է
բոլորովին հաստատուն թղթերէն,
շատ ընդարձակ բունութիւն է և Պատ-
մութեան հոգին ու ծուրը թող տա-
լով, աւելի զուարճալիաց ու զրոյց.
ներու միտ դրած է, որ պատմու-
թեան չէ՝ թէ էական, այլ երկրոր-
դական, մանաւանդ թէ երրորդական
մասը կ'կարգուցանեն։ Ուրիշ այլևայլ
տեղեր ու այլևայլ ժամանակ հրա-
տարակուած պատմութիւնները աւ-
բող չեն, մասնական են, ուստի իր
ընդ որոշմանով թեան մէջ մտնելի
զրեք, հասարակութեան ճեղքը
զեւ չին կրնար տրուիլ.—Ուր թո-
ղունը որ մատենագիրը, շատ մտա-
դիր հայեցումով մ'ըրած է նաեւ
ազգ. պատմութեան, զոր մինչև մեր
օրերը հասնող է՝ թուականներու
շնչութեամբ։ Այդտեղ ասոր մէջ
նաեւ ազգ. մատենագրութեան վրայ
բաւական տեղեկութիւններ։

Մաքուր տպագրութեամբ 256
էջ պարունակող այն գիրքը, համե-
մատութեամբ շատ աժպէն է, 2 ֆը-
րանք գնով։ Կը ծախուի Վիեննայի
Միւթարեանք գրաքանդաւանոցն ի
բանկայթի և ամեն ազգային գրա-
վճարան քով։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆՆ ՊԱՏԵՐԱԶԱՐԴ

Թարգմանեալ ի Գաղղիականէն

Վերջին տոմարն—առասպելն պա-
տկարային վրայով գաղղիներէն լեզ-
ւին մէջ մէկ քանի տարբեր հեղի-
նականութեամբ հրատարակուած գոր-
ծերէն ամենէն անկողմնական ու
հզորտապատումը Ա. լը Ֆոսի երկն
ըլլալով՝ արտ հայերէն թարգմանու-
թիւնը տեսար առ տեսար սկսած է
հրատարակուիլ, Արամեան տպագ-
րութեամբ, մաքուր թղթի վրայ, և
մեծագիր և քուսածալ, իւրաքանչիւր
տետրը 2 պատկերով զարդարեալ։

Սոյն հրատարակութիւնը խիստ
հետաքրքրական է և միանգամայն
օգտակար գործ մը ըլլալով, կը հը-
րաւորուի յարգոյ հասարակութիւնը
մէկ մէկ օրինակ ունենալու անկէ,
որով թարգմանչին աշխատութիւնն
ու խնամքն արդիւնաւորեալն ալ
պատճառ մը կըլլայ։

Ա. Բ. և Գ. տետրը հրատարակ-
ուած են։ Կիցրոնտեպիին է Ֆը-
րէկեան գրատունը. գին թերթին
1 զր. արծաթ։

ԱԶԳ.

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԶԳԵԱՏՈՒՑ

Ֆ. ԿՐԱՆՊԱՌԻՄ և ԸՆԿ.

Երևանք Գաղղերէն թիւ 70
Ղալաթիւ

Վիեննայի մէջ շինուած բն-
տիր ապրանքներ կ'ծախուին թէ
մեծաքանակ և թէ հատույ,
գոհացուցիչ գիներով։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՏԵԱՆ

ԺՈԶԷՖ ՊԱԼԱՄՈ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՍ. ԵՆԶՄԱՆԱՆ

Սղէտանդը Տիւմա գաղղիացի
մեծանուն վրայականին գրէն ելած
սոյն գործին ծրագրէն է վերջին հա-
տորն ալ իրարից Տէտեան եղբայր
տպարանէն ի լոյս բնծայուելով Պոլս
հասած է։ Այս գեղեցիկ վէպին մէջ
ուր Լուի Ժոյի կեանքը, վարքն ու
վախճանը նկարագրուած են, հետ
զհետէ կ'ընկալանան Վոլթէն և
Ռուսո՝ անցեալ դարուն այն երկու
մեծ մարդիկը, թագուն գիտութիւն
ներ կ'այտնուին, Մասնաց օթեակ-
ները օտարին առջև կ'ընդունին։ Ա-
մեն կարգի և հասակի մարդ լը
արած նիւթը հոն կ'գտնէ ևն։

Կը ծախուի Լէնի ճամբ 2/1 ինչ.
կ'ըլլէր ճատեւսի թիւ 2 Ա. Գուկա-
սեան գրատունը և ուրիշ գրաքա-
նանք քով։

Գին 2 ֆրանք 25 անթ.

ԿԻՅԱՄ ԹԵԼԼ

ՈՂԵՐԴՈՒԹ. Ի ՀԻՆԴ ԱՐԱՐՈ

Թարգմանեալ գաղղիերէնէ

Մէտրէ Ա. Կէլ-Կէլ

ԱՆԴԱՄ

Քարտուղարաց գիւնարին

Արտաք. գործոց պաշտօնատան

որ ի Ռ. Գուկա

Շիւթը գերմանացի հայակաւոր
հեղինակին ընտիր գործերէն մին
եղալ սոյն ողբերգութիւնը մէկ հնոց
թղթագրամի կը վաճառուի Վ. Բ.
Մարգարեանի գրատունը Մէրճան-
ճարը թիւ 51 և ամեն գրաքան-
դան քով։

ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԹՕՐԻՆԵՑ Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Կ'ծախուի Ենի-ճամբ 2/1 ինչ.
կ'ըլլէր ճատեւսի թիւ 2 Ա. Գու-
կասեան գրատունը և ուրիշ գրաքա-
նանք քով։

Գին 1 ֆրանք

ՇԱՐԳ

ՄՈՒՀԱՐԵՊԵՍԻ ՀԻՔԵԱՅԵՍԻ

Հեղինակութիւն

ՎԱՐԳԱՆ ՊԵՅԻ

Վսեմ վարդան Պէյի գրէն
ելած սոյն ընտիր պատմութիւնը յոր
մինչև հիմա թէրճէմանը—Եֆեհար
լըրգրոյն մէջ մաս առ մաս կը հը-
րատարակուի, այս անգամ կրկին
արագորութեամբ թերթ առ թերթ
հրատարակուի սկսած է մաքուր
տպագրութեամբ, և որուն ութիւս
րեսէ բաղկացեալ մէկ թերթը՝ 3
ղ. և տասը թերթերէ բաղկացեալ
մէկ մասը 30 զր. և երեք մասերէ
բաղկացեալ մէկ հատորը 30 զր. կը
ծախուի ողջ թղթագրամ։

Մէկ հատորի համար մ'այն բա-
ժանորդ կրնայ ընդունուիլ կանխիկ
20 զր. վճարելով։

Բաժանորդագրութեան տեղն է
և. Պոլս Սուլթան համամ Նշան էֆ.
Պէրպէրեանի փողոցատունը, Բե-
րայ թարաւ Պաշի համակամ ընկ.
գոտարանը Եւրոպէ, Սարճեանէ
չարչարը Հաճի կարապետ Ասատուր-
եան ի խանութը։

Թերթ առ թերթ կամ մաս առ
մաս վերագրեալ տեղերէն զատ՝ հե-
տեւեալ հեղինակ ալ կը ծախուին։

Պոլս իմին Եօնիւ Սուրի Պոզոս
աղայի խանութը, Բերայ Սեմ փողոց
ժապավաճառաց խանութները, Թարս
Պաշի ժապավաճառ Անդրեան աղայի
խանութը թէ՛ Պոլսոյ և թէ Ղալա-
թիոյ քաղաքագրաքանդանք քով։

Տէր և հրատարակչի Միհրան Ս.
Քիթապեան։

Ղալաթիւ ՈՒՐ 16 փետր.

ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ԱՐԺ.

Բաց 13 23

Դոց 13 34

Բարձր գին 13 34

Յած գին 13.29

Թղթագրամ բաց 441 00

բարձր 441.30

ցած 440 30

ժամը 11 441.20

Փոխ. 63ի ֆր. 077.00

» 65ի » 080.00

» 69ի » 078 00

» 73ի » 075.00

Դանձաւորութեան 24 00

Սօսիթէ ժէնէրալ 4 25

Սօսիթէ Օթօման 3.00

Պանք տը Բանթ 6.15

Բրէտի ժէնէրալ 5 15

Թրամվէյ 1.75

Բաւ. Երկաթուղի 49 25

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ԴՐՈՒՄՈՅ

(Ու. Կ. 100 Կ. Կ. Կ. Կ.)

Սնդղ. սակի 109.05

Գաղղ. » 87.13

Բօլ 89.22

Բարպոն արծաթ 16.20

» թղթագրամ 09.00

Բրէմից 51.10

Հինգնոց 23.30

Մէթալիք 24 20

Ճերմակ մէճիտ 07.06

Պրինճ 181.00

ՄԻՆԱՍԵԱՆԻՆ ՄԱՂԱՋԱՆ

ԳՏՆՈՒԱՄ

ՈՒ

ՓԱՆԱՍԷ

Կոչուած ցաւի զեղը բողբոջին
բուսեղեններէ բաղադրուած ըլլալով
թէ՛ ներսէն և թէ՛ դուրսէն կը գոր-
ծածուի ու բաղմամբիւ ցաւեր ու հի-
ւանդութիւններ շուտով կը բժշկէ,
ինչպէս որ վարը յիշուած է։

Ամեն տեսակ Գովի, Բաւամբ-
սի, մէլքի կամ միջիքներու ցաւեր.
ու նաեւ Թանջը, Քօլերա և այլ ա-
մառուան հիւանդութիւններ ունե-
ցողները այս զեղէն խմելու են հե-
տեւեալ կերպով։ Կէս գաւաթ ջուրի
մէջ, զիւր ապուրի մը զրգաւէն աւելի
շաքար, վրան լեցուր անուշի զրգաւ
մը Փանասէ աղէկ մը խառնէ ու
խմէ։

Կոկորդի հիւանդութեանց, և
Ուսեցքի համար զեղը վերջինեալ
կերպով պատրաստէ ու ժամը կամ
երկու ժամը հեղ մը՝ մէկ կամ
երկու անուշի զրգաւ այն բաղադ-
րութեան իմէ։ Յօդադրաւ, Բիւմա-
թիվի, Ուքի ցաւի, Սաւամբսի սկ
տեսակ տեսակ կաւակի ցաւերու հա-
մար դուրսէն փանասէ քսելով աղէ-
մը շիւթու է։ Այսպիսի ցաւի համար
թիւ մը բաղմամբ փանասէի մէջ
թաթխելով ցաւած ակուպին վրայ
գնելու է։

Ամեն ատեն երբոր ցաւի մը հա-
մար դուրսէն փանասէ քսել հարկ
կըլլայ, եթէ քիչ մը ալ խմուի աւեւ.
ի շուտ բժշկութիւն կ'ըլլայ։
Մարմնայ սպրտած կամ ճմուռ-
ած տեղերը բժշկելու համար փառն-
զը պատահած ինչ սէս փանասէին
վրան աղէկ մը լեցնելու է։ Գոյնա-
կով ևն. կտրուած վերքերը բժշկե-
լու համար՝ արիւնը չորրորդ շուտով
մը վերքը կապելու և կապին վրայէն
Փանասէ լեցնելու է մինչև որ բաւ մը

թրջի փանասէն Կաւ արեւան չոր
նը նարագոյնէ ու բոլոր բնութիւն
կը գործադէ։

Այս զեղին օգտակարութեանը
վրայ երկարօք էն գրել աւելորդ կը
համարուի, գործածողները զայն
միշտ կը գողեն, ուզողը կրնայ ան-
ձամբ փորձել. գինն աժպէն է։ Այս
ծախուի Մ. Նասեան և Ընկերաց Ա.
մերկեան վաճառատունը որ ի Ղա-
լաթիւ Կ. Պոլսոյ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՆԵՍԱՐԱՆ

ԳՈՐԾ ՍՈՒԵՏՈՒՄ

Թարգմանեալ Ե. Մ. Ս.

Սոյն պատմութեան ներկորդ
և վերջին հատորն ալ իրարից
Տէտեան եղբայր տպարանէն
ի լոյս բնծայուելով, կ'ծախուի
Ենի-ճամբ 2/1 ինչ. Կուկասեան
տէսի թիւ 2 Ա. Գուկասեան
գրատունը, և ուրիշ գրաքա-
նանք քով։ Գին 1 ֆրանք 25
անթիւմ։

ԲԱՆԱԼԻ

ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՐԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԵՑ

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Ահաւասիկ զեղեցիկ մեթոտ մը
Մամուրեան էֆի աշխատանքու-
թեամբ մուտ գտնելով մայրենի լեզ-
ուի ուսման մէջ, կ'աւանդորդէ ա-
շակերտները շարադիր լինելու, չը-
պատելով որ անոնք քերականութեան
տաղտկալի չլինեն անցին։

Այս գրքից Զմեւնոյ Տէտե-
ան եղբայր տպարանէն ի լոյս ըն-
ծայուելով կը ծախուի Ենի-ճամբ
2/1 ինչ. կ'ըլլէր ճատեւսի թիւ 2, Ս-
Գուկասեան գրատունը և ուրիշ գրա-
քանդանք քով։ Գին 50 անթիւմ

ՆՈՐ ՕՐԱՅՈՅՑ

1 8 7 9

ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Կ'ծախուի գին 20 փարա մէճիտ

ԸՆԴԱՐԱՋԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

1 8 7 9

ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Գին 40 փարա մէճիտ

ՏԳՐԵՆԻՆԵ ԶԵՐԵՐԵԱՆ

15 կենդանագիր պատկերներով
զարդարեալ սոյն ընդաճակ օրացոյցը
բաց ի բուն օրացոյցէն. կ'պարունակէ
նաեւ վերջին Ռուսո—Տանկական պա-
տերազմին համառոտ պատմութիւնը,

ստորագրական ամենակարեւոր
գիտելիքներ, բարոյական սկզբունք,
Կեր, խայթման և այլադի գեղեր,
Քրասակար ճիւղեր ջնջելու կերպեր,
Ասոնցմէ զատ ազգային նշանաւոր
բանաստեղծ Քամաւ Գաթիպայի
«Հայերու թուրք» վերնագրով մէկ
նշանաւոր հիւստիստիւտը։

Կ'ծախուի Զարդարեան վաճա-
ռատունը, Սուլթան համամ փողոց,
Ալլը Էֆէնի խանի դիմաց, թիւ
12 և գրաքանդանք քով։

ՏԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՄՈՒՆԱՆՈՒՆ

ՊՈՂՈՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Ղալաթիւ Ռէրէմպէ—Բա-

ղար Պաքըր փողոց թիւ 12